

Sosiaali- ja terveysministeriölle

LAUSUNTO

**ASIA: LAUSUNTO LUONNOKSESTA VALTIONEUVOSTON
ASETUKSEKSI TOIMEENTULOTUEN TARPEELLISEN
SUURUISTEN ASUMISMENOJEN MÄÄRÄSTÄ ANNETUN
VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN 2 §:N JA LIITTEEN
MUUTTAMISESTA**

**VIITE: Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö
VN/7297/2026 19.5.2026**

Y-Säätiö sr kiittää mahdollisuudesta lausua sosiaali- ja terveysministeriölle luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi toimeentulotuen tarpeellisen suuruisten asumismenojen määrästä annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n ja liitteen muuttamisesta ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Lausunnonantajasta

Y-Säätiö on Suomen suurin valtakunnallisesti toimiva yleishyödyllinen ja sitoutumaton vuokranantaja sekä merkittävä asunnottomuustyön kehittäjä ja asiantuntija. Vuonna 1985 perustettu Y-Säätiö edistää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta tarjoamalla kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja omakustannusperiaatteella. Säätiöllä on yli 19 000 asuntoa 58 paikkakunnalla.

Yleiset arviot esityksestä

Asumismenojen tasojen tarkastaminen on kannatettavaa, jotta ne vastaavat paremmin asumiskustannusten kehitystä. Y-Säätiö pitää tärkeänä, että asumismenojen enimmäisrajoja päivitetään säännöllisesti ja ennakoitavasti. Y-Säätiö kannattaa myös esitystä aikaistaa Kansaneläkelaitoksen määräaika-ajojen tarkistusesitykselle, jotta muutoksiin voidaan varautua ajoissa.

Y-Säätiö ei kuitenkaan kannata toimeentulotuen asumismenoihin kohdistuvia alentamisia. Esitys perustuu oletukseen, että kotitaloudet voivat siirtyä edullisempiin asuntoihin, mutta sekä lausuntokierroksella esitettyjen näkemysten, tutkimushavaintojen, että Y-Säätiön käytännön kokemusten perusteella tämä oletus ei toteudu. Kohtuuhintaisten asuntojen tarjonta ei

Y-Säätiö

Maistraatinportti 1
00240 Helsinki
Y-tunnus 0623680-7
ysaatio.fi

vastaa kysyntää erityisesti kasvukeskuksissa, mutta puutteita esiintyy myös pienemmissä kunnissa. Y-Säätiön kokemusten mukaan suuri osa valtion tukemien vuokra-asuntojen hakijakunnasta on pienituloisia tai hyvin pienituloisia, jolloin asumisen tukiin kohdistuvat kiristykset vaikuttavat suoraan välttämättömään toimeentuloon. Käytännössä tämä voi johtaa tilanteisiin, missä kotitalouksien on valittava käyttääkö rahat vuokraan vai terveyden kannalta olennaisiin lääkkeisiin. Tällainen tilanne on kohtuuton ja heikentää kotitalouksien tilannetta monella eri tavalla.

Lausuntokierroksella on myös laajasti tuotu esiin, että asumismenojen rajojen laskeminen kohdistuisi erityisesti pieniin ja keskisuuriin kuntiin, joissa asuntotarjonta on rajallinen ja vuokrien nousupaine merkittävä, mikä vahvistaa käsitystä siitä, että esityksessä ei riittävästi huomioida paikallisten asuntomarkkinoiden todellista tilannetta.

Vaikutukset asukkaisiin ja asumiseen

Toimeentulotuen tarkoituksena on turvata välttämätön toimeentulo, mukaan lukien asuminen. Huomioitavien asumismenojen enimmäisrajojen alentaminen tarkoittaa käytännössä, että osa asumismenoista jäisi katettavaksi ilman kotitalouksien realistista maksukykyä. Tämä lisää Y-Säätiön näkemyksen mukaan merkittävästi riskiä vuokravelkaantumiseen, häättöihin, asumisen katkeamiseen ja asunnottomuuteen, josta on myös konkreettisia havaintoja Y-Säätiön aikuissosiaalityön parissa tekemissä tutkimuksissa.

Y-Säätiö painottaa, että yleishyödyllisessä vuokra-asuntotuotannossa vuokrat määräytyvät omakustannusperiaatteella. Vuokriin vaikuttavat keskeisesti kiinteistöjen ylläpito- ja korjauskustannukset, energian ja rahoituksen hintakehitys sekä peruskorjaustarve. Näihin kustannustekijöihin kohdistuu tällä hetkellä laajaa nousupainetta, mikä rajoittaa mahdollisuuksia pitää vuokria alhaisina. Tästä näkökulmasta asumismenojen enimmäisrajojen alentaminen on selkeässä ristiriidassa kustannuskehityksen kanssa ja heikentää omakustannusperiaatteella toimivien toimijoiden kykyä tarjota kohtuuhintaista asumista.

Y-Säätiö huomauttaa, että mahdollisuus siirtyä edullisempaan asuntoon ei ole useilla alueilla myöskään käytännössä mahdollista. Kohtuuhintaisia asuntoja ei ole riittävästi tarjolla tai ne eivät ole realistisesti kaikkien pienituloisten saavutettavissa esimerkiksi suurten hakijamäärien tai hakijoiden maksuhäiriöiden vuoksi. On myös huomionarvoista, että

Y-Säätiö

Maistraatinportti 1
00240 Helsinki
Y-tunnus 0623680-7
ysaatio.fi

edullisimmat asunnot sijaitsevat usein alueilla, joilla palvelujen ja työmahdollisuuksien saavutettavuus on heikko. Muuttaminen näille alueille asumiskustannusten alentamiseksi heikentäisi siis kotitalouksien mahdollisuuksia esimerkiksi työllistymiseen ja tätä kautta tilanteensa parantamiseen. Myös segregatio eli pienituloisten asumisen keskittyminen tietyille alueille puutteellisten palvelujen ja työmahdollisuuksien varaan lisääntyisi, mikä ei ole yhteiskunnan kannalta toivottava kehityskulku.

Y-Säätiö pitää todennäköisenä ja huolestuttavana ehdotetuista muutoksista johtuvaa yksinhuoltajaperheiden ja lapsiperheiden aseman heikkenemistä, kun asumiskustannusten muutokset lisäävät köyhyyden syvenemisen riskiä, lasten arjen epävarmuutta ja perheiden pakkomuuttoja. Tämä on nähtävissä jo nyt sosiaalityön arjessa perheiden tilanteiden hankaloittamisena ja kriisiytymisenä jo tehtyjen sosiaaliturvan leikkausten vuoksi. Erityisesti lasten ja nuorten kohdalla tutun ja turvallisen koti- ja kouluympäristön muutos ystäväsuhteineen voi olla haitallista ja lisätä huolta perheen toimeentulosta ja asumisesta, joka puolestaan heikentää lasten ja nuorten hyvinvointia. Y-Säätiö painottaa, että pienituloisten asumisen tulee olla mahdollista alueilla, joilla julkinen liikenne ja arjen palvelut sekä työ- ja lasten koulunkäyntimahdollisuudet ovat kohtuullisesti saavutettavissa, eikä asuinpaikka vaikuta negatiivisesti perheiden ja lasten tulevaisuuden mahdollisuuksiin ja hyvinvointiin.

Y-Säätiö huomauttaa tutkimusnäytön osoittavan, että pakkomuutot edullisemmän asumisen perässä voivat johtaa tilanteisiin, joissa liikkumisen kustannukset kasvavat, yhteys palveluihin heikkenee ja mahdollisuudet työllistyä tai osallistua koulutukseen vaikeutuvat. Samalla riski sosiaalisten verkostojen heikkenemiseen kasvaa, mikä lisää yksinäisyyttä ja palvelutarvetta. Näin muutto ei ratkaise taloudellista tilannetta, vaan voi pikemminkin syventää sitä. Pienituloiset yksinasuvat ovat erityisessä riskissä, koska pienet asunnot ovat suhteellisesti kalliita, tarjonta on rajallista ja tulot ovat yhden henkilön varassa. Lisäksi Y-Säätiöllä yksin asuvat muodostavat suurimman hakijaryhmän, mutta juuri pienistä kohtuuvuokratason yksiöistä ja kaksioista on eniten pulaa.

Lopuksi

Y-Säätiö painottaa, että suunniteltujen alentamisten vaikutukset kohdistuvat jo valmiiksi heikossa asemassa oleviin kotitalouksiin, ja lisäävät riskiä varsinkin suomalaisesta yhteiskunnasta pitkään poissa olleeseen tuloköyhyydestä johtuvaan asunnottomuuteen, joka on nyt kahden viime

Y-Säätiö

Maistraatinportti 1
00240 Helsinki
Y-tunnus 0623680-7
ysaatio.fi

vuoden aikana kasvanut. Lisäksi, mikäli tuen alentamisen seurauksena olisi asumisen menettäminen ja pitkittyvä asunnottomuus, on tämä usein käännekohta, joka lisää sosiaali- ja terveystalouden tarvetta ja heikentää yksilöiden työ- ja toimintakykyä pitkäkestoisesti. Leikkaukset tässä kohtaa eivät olisi siis järkeviä myöskään kansantalouden kannalta.

Helsingissä 26.6.2026

Y-Säätiö sr

Teija Ojankoski

toimitusjohtaja

Y-Säätiö

Maistraatinportti 1
00240 Helsinki
Y-tunnus 0623680-7
ysaatio.fi